

Nr 106.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 och 4 §§ förordningen den 6 juni 1925 (nr 172) med vissa bestämmelser angående befattningshavares vid polisväsendet rätt till lön och pension m. m.; given Stockholms slott den 7 mars 1952.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 och 4 §§ förordningen den 6 juni 1925 (nr 172) med vissa bestämmelser angående befattningshavares vid polisväsendet rätt till lön och pension m. m.

GUSTAF ADOLF.

Gunnar Hedlund.

Sammanfattning.

I propositionen föreslås, att polisman skall vara skyldig att genast avgå med pension dels då han på grund av sjukdom är oförmögen att sköta sin tjänst och dels då han genom lagakraftäggande dom befunnits skyldig till förfarande, varå avsättning kunnat följa, men jämlikt 5 kap. 5 § strafflagen förklarats fri från ansvar.

Förslag

till

FÖRORDNING

om ändrad lydelse av 3 och 4 §§ förordningen den 6 juni 1925 (nr 172)
med vissa bestämmelser angående befattningshavares vid polisväsendet
rätt till lön och pension m. m.

Härigenom förordnas, att 3 och 4 §§ förordningen den 6 juni 1925 med
vissa bestämmelser angående befattningshavares vid polisväsendet rätt till
lön och pension m. m. skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

3 §.

3 §.

1. Ordinarie befattningshavare vid polisväsendet skall vara skyldig att
avgå från sin befattning:

a) när han — — — — sin befattning;

c) om han i annat fall än som av-
ses under b) *i följd av skada eller*
sjukdom under fem på varandra föl-
jande år varit oförmögen att tjänst-
göra under sammanlagt mer än $\frac{4}{5}$
av den tid, som det eljest ålegat
honom att tjänstgöra, och finnes
vara för framtiden oförmögen att be-
hörigen sköta sin tjänst;

c) om han i annat fall än som av-
ses under b) *till följd av sjukdom,*
vanförhet eller lyte eller till följd
av nedsatt arbetsförmåga finnes för
framtiden oförmögen att på tillfreds-
ställande sätt sköta sin tjänst.

d) om han under fem på varandra
följande år varit på grund av smitt-
sam sjukdom tjänstledig eller från
tjänstgöring avstängd under samman-
lagt mer än $\frac{4}{5}$ av den tid, som det
eljest ålegat honom att tjänstgöra,
och finnes vara av samma anledning
för framtiden obehörig att tjänstgöra.

2. Vad i — — — — av länsstyrelsen.

3. Ordinarie befattningshavare vid
polisväsendet, som genom lagakraft-
ägande dom befunnits skyldig till för-
farande, vara avsättning kunnat följa,
men som jämlikt 5 kap. 5 § straff-

(Nuvarande lydelse)

3. Då ordinarie befattningshavare avgår från sin befattning efter att hava uppnått föreskriven pensionsålder eller entledigas enligt 1 mom. *under b) — d)*, skall befattningshavaren vara berättigad att genast åtnjuta pension.

4. Befattningshavare är ej pliktig att bidra till sin pensionering med högre belopp än som svarar mot en tredjedel av de avgifter, som kunna erfordras för att bereda honom pension.

4 §.

Upphör ordinarie befattningshavares anställning vid polisväsendet i visst polisdistrikt eller för visst landstingsområde utan att rätt till pension enligt 3 § 3 mom. tillkommer honom, skall han berättigas att senast vid den tidpunkt, då han uppnått den för befattningen föreskrivna pensionsåldern, åtnjuta minst så stor pension, som svarar mot den tid, den ordinarie anställningen varat, dock att pension ej tillkommer honom så länge han innehar ordinarie anställning vid polisväsendet.

Vad sålunda — — — — — därifrån skild.

(Föreslagen lydelse)

lagen förklarats fri från ansvar, må av länsstyrelsen förklaras skyldig att avgå samt entledigas.

I fall som nu sagts må beslut om entledigande icke meddelas utan att befattningshavaren erhållit tillfälle att inkomma med yttrande i ärendet.

4. Då ordinarie befattningshavare avgår från sin befattning efter att hava uppnått föreskriven pensionsålder eller entledigas enligt 1 mom. *b) eller c) eller enligt 3 mom.*, skall befattningshavaren vara berättigad att genast åtnjuta pension.

5. Befattningshavare är ej pliktig att bidra till sin pensionering med högre belopp än som svarar mot en tredjedel av de avgifter, som kunna erfordras för att bereda honom pension.

4 §.

Upphör ordinarie befattningshavares anställning vid polisväsendet i visst polisdistrikt eller för visst landstingsområde utan att rätt till pension enligt 3 § 4 mom. tillkommer honom, skall han berättigas att senast vid den tidpunkt, då han uppnått den för befattningen föreskrivna pensionsåldern, åtnjuta minst så stor pension, som svarar mot den tid, den ordinarie anställningen varat, dock att pension ej tillkommer honom så länge han innehar ordinarie anställning vid polisväsendet.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1952, dock skall 3 § 1 mom. tillämpas i sin äldre lydelse på den som vid lagens ikraftträ-

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

dande innehar befattning vid polisväsendet, intill dess han erhåller befördran eller eljest underkastar sig vad i 3 § 1 mom. c) stadgas. Befattningshavare må ej entledigas enligt 3 § 3 mom. under åberopande av dom, som meddelats före den 1 juli 1952.

Utdrag ur protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 mars 1952.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, DANIELSON, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och civildepartementen anmäler chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Hedlund, fråga om *vissa ändringar i polislöneförordningen* samt anför.

Inledning.

Vid skilda tillfällen ha framställningar gjorts om åtgärder för att i förordningen den 6 juni 1925 med vissa bestämmelser angående befattningshavares vid polisväsendet rätt till lön och pension m. m. (polislöneförordningen) införa regler om skyldighet för polisman att avgå i förtid motsvarande dem som gälla för statens tjänstemän enligt allmänna tjänstepensionsreglementet. Med skrivelse den 5 mars 1946 har sålunda överståthållarämbetet överlämnat en av *polismästaren i Stockholm* hos ämbetet gjord framställning om sådan ändring i polislöneförordningen, att polismanns skyldighet att vid sjukdom avgå med pension bleve överensstämmande med motsvarande regler i allmänna tjänstepensionsreglementet. Efter remisser ha statskontoret, statspolisintendenten och Svenska polisförbundet i nu nämnd ordning avgivit särskilda yttranden i ärendet. Myndigheterna anse förslaget beaktansvärt, varemot förbundet anser starka skäl kunna åberopas för bibehållande av särbestämmelser för polispersonal.

I berättelse över sin verksamhet hade *1936 års statsrevisorer* framhållit angelägenheten av att bestämmelser snarast möjligt komme till stånd, som möjliggjorde för myndighet att förhindra att en befattningshavare, som straffriförklarats jämlikt 5 kap. 5 § strafflagen, återinträdde i tjänst, då han gjort sig skyldig till sådant förfarande, för vilket han, därest han icke straffriförklarats, skulle ha kunnat dömas till avsättning. Över en i anledning härav inom socialdepartementet upprättad promemoria med förslag till cirkulär i ämnet till statsmyndigheterna hördes medicinalstyrelsen och statspolisintendenten. Medicinalstyrelsen framhöll, att en allmän förutsättning för en straffriförklarads återinträde i tjänst måste vara att han styrkte sin återvunna tjänsteduglighet. Statspolisintendenten, som avgav sitt yttrande

genom skrivelse den 18 februari 1943, anslöt sig i huvudsak till detta uttalande och framhöll därutöver bl. a., att en statstjänsteman jämlikt stadgande i 8 § 4 mom. i 1941 års allmänna tjänstepensionsreglemente (SFS 1008) i nu avsett fall kunde förklaras skyldig avgå. Stadgandets tillkomst får ses mot bakgrunden av statsrevisorernas nyss åberopade uttalande. Statspolisintendenten föreslog att en motsvarande bestämmelse infördes i polislöneförordningen. Yttranden i ärendet ha därefter avgivits av statskontoret, allmänna lönenämnden, överståthållarämbetet (med bifogande av yttrande från förste stadsfiskalen i Stockholm), samtliga länsstyrelser (flertalet med överlämnande av utlåtanden från respektive landsfogdar), styrelserna för Svenska stadsförbundet och Svenska landskommunernas förbund samt Svenska polisförbundet, vilka samtliga i princip tillstyrka statspolisintendentens förslag.

Inom inrikesdepartementet har därefter uppgjorts en promemoria i de nu redovisade ärendena, vilken utmynnar i förslag till ändring i 3 och 4 §§ polislöneförordningen. Över promemorian har 1948 års polisutredning avgivit infordrat yttrande.

Jag anhåller nu att i nämnd ordning få behandla frågorna om skyldighet för polisman att vid sjukdom avgå med pension samt om åtgärder för att förhindra straffriförklarad polisman att återinträda i tjänst.

Polismans skyldighet att avgå vid sjukdom.

Gällande ordning.

Enligt 3 § 1 mom. c) polislöneförordningen är ordinarie befattningshavare vid polisväsendet (varmed i förordningen förstås befattningshavare, som tillsättes i den ordning som är föreskriven i 11 § 1—4 mom. polislagen) skyldig att avgå från sin befattning om han i följd av skada utom tjänsten eller sjukdom under fem på varandra följande år varit oförmögen att tjänstgöra under sammanlagt mer än fyra femtedelar av den tid, som det eljest ålegat honom att tjänstgöra, och finnes vara av samma anledning för framtiden oförmögen att behörigen tjänstgöra. I mom. d) stadgas vidare att befattningshavaren är skyldig avgå, om han under fem på varandra följande år varit på grund av smittsam sjukdom tjänstledig eller avstängd från tjänstgöring under sammanlagt mer än fyra femtedelar av den tid, som det eljest ålegat honom att tjänstgöra, samt han finnes vara av samma anledning för framtiden obehörig att tjänstgöra. Befattningshavaren är i dessa fall berättigad att genast åtnjuta pension. En ordinarie befattningshavare med förordnande endast tills vidare kan dock med stöd av polisreglementet entledigas tidigare än nu sagts.

Bestämmelsen i 3 § 1 mom. c) polislöneförordningen överensstämmer med motsvarande föreskrifter i 1907 års lag angående civila tjänstinhavares rätt till pension. I statens tjänst anställda ordinarie befattningshavares skyldighet att i anledning av sjukdom avgå från tjänsten regleras

emellertid numera av 6 § i 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente, däri beträffande annan ordinarie tjänsteman än innehavare av domarämbete föreskrives, att tjänstemannen är skyldig att avgå då han till följd av sjukdom, vanförhet eller lyte, i andra fall än då han drabbats av olycksfall i tjänsten, eller till följd av nedsatt arbetsförmåga befinnes för framtiden oförmögen att på tillfredsställande sätt sköta sin tjänst. Reglementet saknar särskild bestämmelse om tjänstemans skyldighet att avgå om han på grund av smittsam sjukdom hindrats tjänstgöra.

Framställning om ändrade bestämmelser.

I skrivelse till överståthållarämbetet den 12 januari 1946 har *polismästaren i Stockholm* tagit upp frågan om lämpligheten av att polislöneförordningen i nu ifrågavarande hänseende väsentligt skiljer sig från allmänna tjänstepensionsreglementets motsvarande bestämmelser.

Polismästaren i Stockholm framhåller bl. a., att bestämmelserna i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstemäns rätt till pension tjänat som förebild för här ifrågavarande stadgande i polislöneförordningen. Varken i samband med tillkomsten av 1934 års eller vid införandet av 1941 års allmänna tjänstepensionsreglementen, i vilka skärpta bestämmelser i fråga om avgångsskyldighet vid sjukdom införts efter mönster av 1920 års tjänstepensionsbestämmelser för befattningshavare vid kommunikationsverken, hade någon ändring skett i polislöneförordningen i hithörande delar. Däremot hade 1937 års kommunala pensionsreglemente för Stockholm, som vore tillämpligt å befattningshavare vid polisväsendet, sin förebild i 1934 års statliga tjänstepensionsreglemente. Det kommunala reglementet stadgade därför avgångsskyldighet med rätt till sjukpension, då befattningshavare till följd av sjukdom eller svag hälsa för framtiden vore oförmögen att på tillfredsställande sätt sköta sin tjänst och icke lämpligen kunde förflyttas till annan befattning. Med hänsyn till att kommunala pensionsreglementets bestämmelser fastställts att gälla allenast i den mån lag och författning ej till annat föranledde samt förtidspension i allmänhet torde vara mindre än den behållna avlöningen under sjukledighet, syntes i förevarande fall en tillämpning av kommunala reglementet å ordinarie polispersonal icke mot vederbörandes bestridande kunna äga rum. Polislöneförordningens pensionsbestämmelser vore nämligen enligt uttalande i den till grund för densamma liggande propositionen avsedda att utgöra minimiregler till befattningshavarnas fördel.

Sammanfattningsvis anförde polismästaren i framställningen, att befattningshavare vid polisväsendet i fråga om avgångsskyldighet vid arbetsoförmåga på grund av sjukdom m. m. intoge en i förhållande till andra befattningshavare, såväl statliga som åtminstone flertalet kommunala, särskilt gynnad ställning. Polislöneförordningens tillkomst hade visserligen inneburit realiserandet av ett länge känt behov av stadga och trygghet i anställningsförhållandena för polispersonalen. Det syntes likväl icke kunna

sakligt motiveras att fördenskull, efter det staten beträffande sina egna befattningshavare med frångående av tidigare lindriga bestämmelser om avgångsskyldighet vid sjukdom m. m. funnit skäligt införa skärpta regler härutinnan, polisdistrikten alltjämt skulle vara bundna vid polislöneförordningens ur tjänstesynpunkt onödigt betungande avgångsbestämmelser. Polismästaren hemställde därför, att överståthållarämbetet ville göra framställning om sådan ändring i polislöneförordningen att den i nu ifrågasättande hänseende bragtes i överensstämmelse med då gällande civila pensionsreglemente.

Yttranden över framställningen.

I samband med att *överståthållarämbetet* den 5 mars 1946 översände framställningen till chefen för socialdepartementet yttrade ämbetet, att förslaget vore sakligt motiverat men att ämbetet med hänsyn till ifrågasatt omorganisation av polisväsendet icke ansåge sig böra hemställa om ändring i polislöneförordningen. De av polismästaren framförda synpunkterna borde enligt ämbetets mening beaktas vid den då väntade överarbetningen av 1939 års polisutrednings förslag i fråga om polisväsendet.

Efter remisser anslöto sig *statskontoret* och *statspolisintendenten* till sistnämnda ståndpunkt. *Svenska polisförbundet* förklarade sig icke vilja motsätta sig en ytterligare överarbetning av spörsmålet. Starka skäl kunde emellertid enligt förbundet åberopas för en särbehandling av polispersonalen i pensionshänseende. Tjänsten ställde stora fysiska krav på befattningshavarna. I unga år klarade dessa sig väl men krafterna avtog efter hand, varför det vore viktigt att polismannen tillförsäkrades full lön under en tid av förslagsvis minst fem år. En sådan karenstid hade betydelse för pensionsbeloppens utformning, då i regel 25—30 tjänsteår fordrades för full pension. Vederbörande polischef eller länsstyrelse borde icke medgivas rätt att entlediga befattningshavare med alltför kort varsel.

Slutligen har *1948 års polisutredning* i anledning av remiss förklarat förslaget vara väl motiverat och starka skäl föreligga för dess genomförande.

Departementschefen.

Bestämmelser om avgångsskyldighet för ordinarie befattningshavare vid det kommunala polisväsendet finnas i 3 § polislöneförordningen. Sådan befattningshavare skall avgå bl. a. om han till följd av skada eller sjukdom under fem på varandra följande år varit oförmögen att tjänstgöra under sammanlagt mer än fyra femtedelar av den tid, som det eljest ålegat honom att tjänstgöra, och alltjämt av samma anledning finnes vara för framtiden oförmögen att behörigen sköta sin tjänst. Liknande regler gälla om han hindras tjänstgöra på grund av smittsam sjukdom. Befattningshavaren är i dessa fall berättigad att genast åtnjuta pension.

I motsats till polislöneförordningen stadgar 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente, som gäller för flertalet statstjänstemän, såvitt nu är

i fråga, skyldighet för tjänsteman i allmänhet att avgå från tjänsten, om han till följd av sjukdom, vanförhet eller lyte befinnes för framtiden oförmögen att sköta tjänsten på tillfredsställande sätt. 1949 års reglemente för statens pensionsanstalt har i dessa delar samma regler som allmänna tjänstepensionsreglementet. Det kan anmärkas, att polispersonal på landsbygden i viss utsträckning pensioneras genom anstalten. För Stockholms stads tjänstemän gälla liknande bestämmelser. Sannolikt är detta fallet också med många andra kommuners anställda.

I åtskilliga polisdistrikt är alltså för polispersonalen stadgade kommunala avlöningsbestämmelser, vilka i fråga om avgångsskyldighet vid skada och sjukdom äro oförmånligare för befattningshavarna än polislöneförordningens bestämmelser i samma ämne. Då förordningens syfte är att tillförsäkra personalen vissa minimiförmåner torde i de fall, då anställningsvillkoren äro ofördelaktigare än vad som stadgas i förordningen, bestämmelserna i förordningen likväl gälla, försåvitt icke en polisman i ett konkret fall avstår härifrån.

Vid polislöneförordningens tillkomst utgick man från att dess bestämmelser i vad de åsyftade att bereda trygghet i anställningen i huvudsak borde utformas efter mönster av vad som gällde för statligt anställda befattningshavare. I fråga om skyldigheten att på grund av sjukdom avgå från tjänsten ha emellertid efter polislöneförordningens tillkomst för statens befattningshavare tidigare gällande regler väsentligt skärpts. De nya reglerna gälla även för sådana högre befattningshavare vid polisväsendet — landsfogdar och landsfiskaler — som äro statstjänstemän. Anledning synes icke föreligga att på denna punkt bibehålla de för den lägre polispersonalen förmånligare grunder, som polislöneförordningen upptar. Då polistjänsten ställer särskilda krav på befattningshavarens fysiska och psykiska spänst och hälsa, synas starka skäl tala för att, såsom polismästaren i Stockholm ifrågasatt, beträffande avgångsskyldigheten vid sjukdom jämställa polispersonalen med statliga befattningshavare, på vilka allmänna tjänstepensionsreglementet är tillämpligt.

Vid prövning av fråga om avgångsskyldighet bör givetvis i första hand undersökas om befattningshavaren kan fullgöra annat arbete inom polis-kåren än det som han förut ägnat sig åt. Ett ifrågasatt entledigande från polistjänst kan göra den förflyttningsskyldighet aktuell, som befattningshavaren kan vara underkastad enligt sina anställningsvillkor. En särskild bestämmelse därom synes emellertid icke påkallad.

Å andra sidan saknas skäl för att i något avseende ställa ordinarie polispersonal i sämre läge än de tjänstemän, som falla under allmänna tjänstepensionsreglementet. Det är därför icke riktigt att behålla den nuvarande regeln i 3 § 1 mom. d) om skyldighet för ordinarie befattningshavare vid polisväsendet att avgå om han viss tid varit tjänstledig eller avstängd från tjänstgöring på grund av smittsam sjukdom, vilken regel saknar motsvarighet i reglementet.

Det anförda ger vid handen, att fullgoda skäl i och för sig finnas för jämkning av polislöneförordningen i syfte att i nu ifrågavarande del bringa den i överensstämmelse med 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente. Om polisväsendet förstatligades skulle emellertid frågan om ändring i polislöneförordningen icke vara aktuell, då polispersonalen i så fall automatiskt skulle falla under reglementet. Tanken på ett omedelbart sådant förstatligande har avvisats av 1948 års polisutredning i dess betänkande om polis- och åklagarväsendets organisation (SOU 1951: 8). För egen del är jag nu icke beredd att taga ståndpunkt till de i betänkandet framlagda förslagen. Spörsmålet om avgångsskyldighet för sjuk befattningshavare synes kunna prövas fristående från prövningen av nämnda betänkande.

På grund av det anförda förordar jag att 3 § 1 mom. c) polislöneförordningen ändras så att befattningshavare skall vara skyldig avgå, om han i annat fall än som avses under b) — denna punkt avser skada i tjänsten — till följd av sjukdom, vanförhet eller lyte eller till följd av nedsatt arbetsförmåga är för framtiden oförmögen att på tillfredsställande sätt sköta sin tjänst. Självfallet bör befattningshavaren liksom för närvarande i ett dylikt fall vara berättigad till pension. Jag förordar vidare, att 1 mom. d) i 3 § polislöneförordningen utgår.

Såvitt de nu förordade ändringarna äro mindre fördelaktiga för en polisman än gällande regler i polislöneförordningen, kunna de icke utan vidare göras tillämpliga på honom så länge han innehar befattningen. Sistnämnda regler torde få gälla intill dess han får befordran eller eljest underkastar sig de nya bestämmelserna. Så kan ske i samband med en lönereglering. För tydlighetens skull bör föreskrift i denna riktning införas i en övergångsbestämmelse.

Avgångsskyldighet för straffriförklarad befattningshavare.

Nuvarande ordning.

En statstjänsteman, som gjort sig skyldig till straffbelagd handling men som förklarats straffri enligt 5 kap. 5 § strafflagen, kan med stöd av 6 § 4 mom. 2 st. i 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente genom beslut av Kungl. Maj:t förklaras skyldig avgå. I sådant fall är tjänstemannen pensionsberättigad. Motsvarande regel saknas i polislöneförordningen. En ordinarie polisman, vilkens anställningsförhållanden regleras av förordningen, kan alltså icke utan vidare entledigas i ett sådant fall. Vissa möjligheter finnas dock att avskeda honom. Det nyss behandlade 3 § 1 mom. c) kan givetvis tillämpas i vissa situationer. Vidare torde 18 § andra stycket polisreglementet den 4 juni 1948, som medger entledigande på grund av olämplighet, kunna återopas i speciella fall. Sistnämnda regel avser dock endast sådan ordinarie befattningshavare, som har förordnande tills vidare.

Ändringsförslag.

I riksdagens revisorers berättelse om den år 1936 verkställda revisionen påtalas att en myndighet ansett sig sakna möjlighet vägra en tjänsteman, som gjort sig skyldig till förskingring i tjänsten men av domstol förklarats fri från ansvar på grund av otillräknelighet, att återinträda i tjänst, då med läkarintyg styrkts att han vore frisk och tjänstduglig. Ett sådant återinträde måste enligt revisorernas mening ur såväl det allmännas som de enskilda medborgarnas synpunkt anses principiellt felaktigt. Revisorerna ansågo det ofrånkomligt att lagbestämmelser komme till stånd, som gjorde det möjligt för myndighet att förhindra en befattningshavare att i ett sådant fall återinträda i tjänst, försåvitt han kunnat dömas till avsättning om han ej straffriförklarats.

I anledning av uttalandet upprättades inom socialdepartementet en promemoria, vari ifrågasattes huruvida icke medicinalstyrelsens yttrande borde inhämtas innan tillstånd meddelades för en straffriförklarad att återinträda i tjänst. I yttrande över promemorian anförde medicinalstyrelsen.

En allmän förutsättning för straffriförklarads återinsättande i tjänst måste vara, att befattningshavaren styrker sin återvunna tjänsteduglighet. Att såsom full bevisning härutinnan åtnöja sig med intyg av läkare, eventuellt tjänsteläkare, kan med hänsyn till de speciella och ofta svårbedömbara förhållanden, som här kunna uppkomma, icke vara tillrådligt. En viss garanti mot misstag skulle däremot kunna vinnas om yttrande i ärendet inhämtas från medicinalstyrelsen. Fråga kan emellertid vara, om man bör stanna vid en blott anvisning om ett dylikt tillvägagångssätt eller om icke skyldighet att inhämta medicinalstyrelsens yttrande bör stipuleras.

Departementspromemorian jämte medicinalstyrelsens yttrande överlämnades därefter till statspolisintendenten för yttrande såvitt angick polispersonalen. *Statspolisintendenten* anförde därvid bland annat: Polispersonalens ställning i det allmännas tjänst vore synnerligen ömtålig. Förtroendet för och tilliten till en polisman rubbades, om han under angivna förhållanden återinträdde i tjänst. Med hänsyn till den ständiga kontakten mellan polispersonalen och allmänheten kunde också ifrågasättas, om icke den allmänna aktningen för polisväsendet i viss mån äventyrades. Allmänna tjänstepensionsreglementet gällde endast för statstjänstemän, men flertalet befattningshavare vid polisväsendet vore kommunalanställda. Det vore påkallat att liknande regler infördes för de sistnämnda. Om det sattes i fråga att straffriförklarad polisman skulle återinträda i tjänst, vore det önskvärt att han remitterades för ny undersökning till den läkare, som tidigare undersökt honom. Det nya utlåtandet borde därefter underställas medicinalstyrelsens prövning. Endast i rena undantagsfall borde straffriförklarad polisman dock få inträda i sådan polistjänst, där närmare kontakt med allmänheten ägde rum. Allmän skyldighet för ordinarie befattningshavare vid polisväsendet att underkasta sig förflyttning till annan kommunal tjänst borde stadgas i polisreglementet.

Remissyttranden.

Statspolisintendentens förslag tillstyrkes i princip av samtliga däröver hörda myndigheter och organisationer, vilka emellertid göra en del detaljpåpekanden.

Länsstyrelsen i Malmöhus län ifrågasätter sålunda om icke möjlighet bör finnas att avstänga polisman från tjänstgöring, till dess frågan om hans avgångsskyldighet eller skyldighet att förflyttas till annan tjänst blivit avgjord. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* ansluter sig till ett uttalande av landsfogden i länet av innebörd att det avgörande måste vara om befattningshavaren på grund av sina handlingar förverkat den respekt och aktning, som en polisman bör äga, samt att läkares och medicinalstyrelsens utlåtande om hans hälsotillstånd vid den tidpunkt, då återinträde i tjänst ifrågasättes, är av subsidiär betydelse. *Svenska polisförbundet* förutsätter däremot att, om medicinalstyrelsen efter prövning förklarat hinder ej möta mot befattningshavarens återinträde i tjänst, denne skall få återinträda. Om han entledigades, borde han äga åtnjuta sjukpension.

I fråga om läkarundersökning framhåller *länsstyrelsen i Västernorrlands län* att befattningshavare bör vara skyldig att, innan han återinträder i tjänst, underkasta sig sådan undersökning av läkare som medicinalstyrelsen anvisar. *Ett flertal andra remissinstanser* är av liknande mening. Därvid hänvisas bl. a. till kungörelsen den 18 juli 1935 angående skyldighet för tjänsteman, tillhörande den civila statsförvaltningen, att i vissa fall underkasta sig läkarundersökning m. m. (SFS 459).

Vad den föreslagna förflyttningsskyldigheten angår anser *länsstyrelsen i Jönköpings län* att en bestämmelse därom torde få endast obetydligt praktiskt värde. Den torde vara möjlig att genomföra endast inom större polisdistrikt och, då det gäller gemensamt polisdistrikt, förutsätta medverkan från den kommuns sida som skulle bereda befattningshavaren fortsatt anställning. *Svenska polisförbundet* avstyrker bestämt förslaget om förflyttningsskyldighet.

1948 års polisutredning påpekar, att behörig hänsyn bör tagas till att enligt nu gällande lydelse av 25 kap. 7 § strafflagen avsättning kan ådömas även om tjänsteman för brott utom tjänsten förskyller blott fängelse eller böter.

Departementschefen.

Enligt det för statens tjänstemän gällande allmänna tjänstepensionsreglementet kan ordinarie tjänsteman genom beslut av Kungl. Maj:t entledigas från sin tjänst, om han genom lagakraftägande dom befunnits skyldig till förfarande, varå avsättning kunnat följa, men på grund av sin sinnesbeskaffenhet förklarats fri från ansvar jämlikt 5 kap. 5 § strafflagen. Han är i så fall berättigad till sjukpension. Möjligheterna att i en liknande situation ingripa på samma sätt mot en kommunalanställd ordinarie befattningshavare vid polisväsendet äro begränsade. Har han förordnande

endast tills vidare, torde han dock i ett sådant fall kunna entledigas enligt 18 § andra stycket polisreglementet, som stadgar att sådan polisman kan skiljas från tjänsten om han av någon anledning finnes olämplig för densamma. Det övervägande antalet ordinarie polismän i kommunal tjänst har emellertid ständigt förordnande och kan icke entledigas till följd av straffriförklaring enligt 5 kap. 5 § strafflagen. Har han straffriförklarats på grund av sinnessjukdom, som kan antagas bliva bestående, kan han där emot avskedas enligt de nyss behandlade reglerna om entledigande på grund av varaktig sjukdom.

Den sålunda gällande ordningen är icke tillfredsställande. Ur allmänna synpunkter är det ofta ytterst olämpligt att en polisman kvarstår i tjänst, om han gjort sig skyldig till gärning som, om han icke straffriförklarats, skulle lett till avsättning. Härutinnan må särskilt framhållas betydelsen av att en polisman åtnjuter allmänhetens aktning och förtroende. Har han begått en svårare straffbelagd gärning torde förutsättningarna därför rubbas. Det kan också befaras att, om en sådan polisman i fortsättningen utövar sin tjänst, polisväsendets anseende undergräves. Jag delar därför statspolisintendentens och remissinstansernas mening att möjlighet måste finnas att entlediga honom i administrativ ordning. En regel liknande den som gäller för ordinarie statstjänstemän bör därför uppställas för kommunalanställda ordinarie befattningshavare vid polisväsendet. Bestämmelsen torde böra införas i polislöneförordningen och där närmast i 3 §, som innehåller bestämmelser om avgångsskyldighet för ordinarie polismän.

I likhet med vad som gäller för statstjänstemännen bör entledigande icke vara en obligatorisk påföljd av att en polisman straffriförklarats för brott, på vilket kan följa avsättning, utan en skälighetsprövning bör ske. Härvid bör särskilt övervägas huruvida polismannen genom gärningen i fråga kan anses ha förverkat det förtroende och den aktning, som han bör äga i utövningen av sin tjänst. Såsom 1948 års polisutredning framhållit bör vidare beaktas, att enligt 25 kap. 7 § strafflagen avsättning numera kan ådömas i vissa fall även då brottet, om det förövats av annan än ämbetsman, förskyllt endast fängelse eller böter. Detta torde emellertid ej behöva föranleda särskilt övervägande. Förutsättning för en sådan påföljd är nämligen dels att vederbörande genom brottet i avsevärd mån skadat det anseende, som innehavaren av hans befattning bör äga, och dels att han med hänsyn till tjänstens särskilda beskaffenhet genom brottet visat sig uppenbarligen icke vara skickad att inneha denna. Allt detta är omständigheter, som alltid måste beaktas vid prövning av fråga om entledigande av straffriförklarad polisman. Föreliggande ej sådana omständigheter och hade ej straffarbete kunnat ådömas för brottet, är detta icke sådant att avsättning kunnat följa därå.

Det torde icke vara nödvändigt att, då fråga uppstår om entledigande av polisman på grund av att han straffriförklarats, obetingat kräva läkarintyg om hans tillstånd. Men befattningshavaren bör givetvis vara oför-

hindrad att förete sådant intyg, därest han anser det vara av vikt för utredningen, och bör om han så påfordrar beredas rådrum att anskaffa det.

Begär en straffriförklarad polisman, som icke förklarats skyldig avgå från sin befattning men är tjänstledig, att få återinträda i tjänst, måste däremot tillfredsställande utredning finnas om att han är frisk. Givetvis bör denna utredning prövas omsorgsfullt och eventuellt kompletteras genom förnyad undersökning eller genom medicinalstyrelsens hörande. Författningsbestämmelser härom synas dock icke erforderliga.

Statspolisintendenten har föreslagit införande av skyldighet för straffriförklarad polisman att med bibehållande av avlönings- och pensionsförmåner underkasta sig förflyttning till annan kommunal tjänst. Ur praktisk synpunkt lär en sådan bestämmelse vara av föga värde, då de tjänster som lämpligen kunna komma i fråga torde vara få, möjligen bortsett från de största städerna. Oavsett hur härmed förhåller sig, synes frågan om sådan förflyttningsskyldighet icke böra regleras i polislöneförordningen och jag saknar anledning att i detta sammanhang gå in på, huruvida bestämmelser av angiven innebörd böra införas i polisreglementet.

Under remissbehandlingen har den tanken framförts att möjlighet bör finnas att, om entledigande sättes i fråga, avstänga polismannen från tjänstutövning till dess saken slutligt avgjorts. I de fall, då han är tjänstledig på grund av sjukdom, behöves icke någon sådan bestämmelse, men eljest synes det måhända vara av behovet påkallat att tills vidare kunna skilja honom från tjänstgöring. Bestämmelser härom skulle i sådant fall kunna meddelas i administrativ ordning närmast i anslutning till föreskrifterna om avstängning i 29 § polisreglementet.

Entledigas befattningshavare i nu avsett fall, bör han — liksom stats-tjänsteman i motsvarande läge — vara berättigad att genast åtnjuta pension. Han bör sålunda likställas med polisman, som avgår i förtid på grund av sjukdom.

Enligt allmänna tjänstepensionsreglementet tillkommer prövning av fråga om entledigande av straffriförklarad tjänsteman Kungl. Maj:t. I 11 § polislagen finnas regler om entledigande av polismän. För landsbygdens vidkommande är länsstyrelsen alltid beslutande myndighet utom såvitt angår vikarier. I stad förordnar länsstyrelsen om entledigande av ordinarie polisman på grund av visad olämplighet. Denna bestämmelse torde vara tillämplig i nu avsedda fall. För tydlighetens skull synes det dock böra utsägas i förordningen att avgörandet ligger hos länsstyrelsen.

Entledigande av straffriförklarad polisman torde skäligen ej böra ske på grund av dom som meddelats före bestämmelsens ikraftträdande. Föreskrift härom bör intagas bland övergångsbestämmelserna.

De föreslagna ändringarna i polislöneförordningen torde lämpligen böra träda i kraft den 1 juli 1952.

Departementschefens hemställan.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen

att antaga ett i enlighet med det anförda inom inrikesdepartementet upprättat förslag till *förordning om ändrad lydelse av 3 och 4 §§ förordningen den 6 juni 1925 (nr 172) med vissa bestämmelser angående befattningshavares vid polisväsendet rätt till lön och pension m. m.*

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sven-Göran Odéen.
